

Belgische zuivelsector vrij optimistisch

Tijdens de algemene vergadering van de Belgische Confederatie van de zuivelindustrie (BCZ) wordt jaarlijks de balans opgemaakt van het voorbije zuiveljaar. De vooruitblik naar het komende jaar levert altijd interessante inzichten en cijfers voor discussie op. Tijdens de verschillende toespraken kon je heel wat sporen van optimisme horen. – GUY VANDEPOEL, STUDIEDIENST –

• melkvee •

Internationale zuivelmarkt in evenwicht

Gedelegeerd bestuurder *Renaat Debergh* startte de vergadering met een heldere analyse van de ontwikkelingen op de zuivelmarkten, die steeds meer bepaald worden door vraag en aanbod. “De zeer lage prijzen in 2009 hebben geleid tot een beduidend tragere groei van de melkproductie in de wereld dan het meerjarig gemiddelde van 2 à 2,5%. Op dat vlak was 2010 een overgangsjaar, terwijl men voor 2011 opnieuw een groei aan het normale ritme verwacht. Niettegenstaande het trage herstel van de wereldeconomie in 2010

hebben de wereldmarktprijzen voor zuivel zich – vrij verrassend – uitgesproken positief ontwikkeld.” De vraag in de opkomende landen, en met name in China, evolueerde gunstig. Na enkele tijdelijke terugvallen blijven de wereldmarktprijzen op een zeer hoog niveau, in het bijzonder voor boter. De meeste experts verwachten dat dit hoge prijsniveau aanhoudt, minstens tot het vierde kwartaal van dit jaar. Kleine schommelingen in vraag of aanbod, of in de koers van de euro tegenover de dollar, of politieke ontwikkelingen in afzetgebieden kunnen in de vrije zuivelmarkt echter forse prijsfluctuaties tot

gevolg hebben. Bij een meer diepgaande analyse van de prijsontwikkelingen valt op dat na 2007 de melkvetcomponent boter veel sterker gestegen is dan de eiwitcomponent. “In 2006 hadden wij nog een taskforce in onze Europese zuivelfederatie om uit te zoeken wat we in hemelsnaam zouden aanvangen met dat overschot aan melkvet”, stelt Debergh vast.

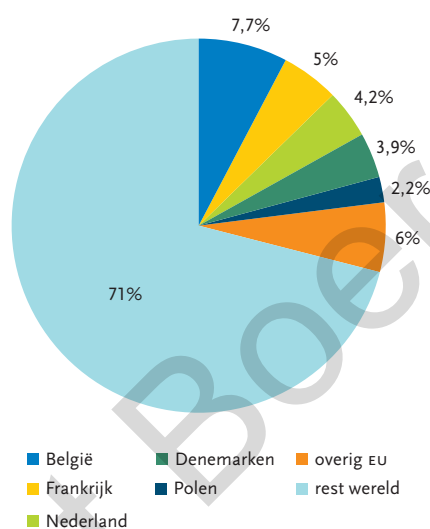
Toenemende Chinese invloed

De invoer van vollemelkpoeder in China is op 2 jaar tijd vervijfvoudigd, namelijk van 62.000 ton in 2008 naar 325.000 ton in 2010. De toename is het equivalent van ruim 2 miljard l melk of 5% van de volledige wereldhandel in zuivel. Het vollemelkpoeder kwam hoofdzakelijk uit Nieuw-Zeeland, dat daardoor minder kaas, minder boter en minder magere melkpoeder kon exporteren. Hierdoor steeg het aandeel van de EU in de wereldhandel van de 3 laatstgenoemde producten. Tevens betekende de forse invoertoe- name in China een stevige ondersteuning van de zuivelmarkt. In het eerste kwartaal van 2011 steeg de invoer van vollemelkpoeder in China met 50%. Het Chinese bedrijf Synutra zal in de komende 2 jaar tussen 60 en 80 miljoen euro investeren in Bretagne in een verwerkingsfabriek voor babypoeder van 60.000 ton per jaar. Met Sodiaal werd een langetermijncontract voor de levering van 280 miljoen l melk op jaarbasis afgesloten. De volledige productie van babypoeder zou uitgevoerd worden naar China. Synutra heeft in China een marktaandeel van 12% op de babypoedermarkt. Ook in Nederland ont- plooiën de Chinezen hun activiteiten. Het Chinese bedrijf Ausnutria Dairy Corporation kocht in april een meerderheidsbe- lang in Hyproca, dat onder meer eigenaar is van babymelkproducent Lypack. Recent nam Hyproca het failliete melkpoederbe- drijf Lyempf over. Het Chinese Ausnu- tria wil niet langer afhankelijk zijn van 1 leverancier, tot nu toe Australië, voor het invoeren van melkpoeder en zuivel in China.

Stijgende Belgische export

De Belgische zuivelindustrie participeert actief aan het wereldmarktgebeuren. België komt binnen de EU, na Nederland en Denemarken, op de derde plaats qua uit- voer van vollemelkpoeder. Ons land was vorig jaar goed voor 4% van de wereld- handel. Voor magere melkpoeder bekleedt ons land de eerste plaats binnen de EU met een aandeel op de wereldmarkt van bijna 8% (figuur 1). Ruim een vijfde van de uitvoer van zuivel uit België gaat naar de wereldmarkt. Opvallend is de forse groei van de Belgische melkveehoude- rij. “300 miljoen l melk, het equivalent van 1 behoorlijk grote zuivelfabriek of bijna 1000 gemiddelde melkveebedrijven.

Zoveel melk hebben de melkveehouders in 2010 meer geproduceerd en geleverd aan de zuivelindustrie dan in 2006. Dat is een toename met 10% in 4 jaar. Het effect deed zich vooral de laatste 2 jaar voor. In 2009 en 2010 groeiden de melkleveringen met ruim 7%. In de periode 2006-2010 steeg de Europese melkaanvoer met slechts 2%. Ons land voert, samen met Nederland en Luxemburg, de lijst aan met sterkste groeiers in de periode 2006-2010. In 2010 zelf kenden de Ieren de sterkste toename”, aldus Renaat Debergh. “De zuivelindustrie heeft al deze extra melk opgehaald, verwerkt en gecommer- cialiseerd. Ruim 30 miljoen l ging naar consumptiemelk, 60 miljoen l naar de kaasproductie en 90 miljoen l naar melk- poeder. Het saldo, zo'n 120 miljoen l is, al

Figuur 1 Procentuele verdeling magere melkpoeder op de wereldmarkt (Bron: PZ)

Tabel 1 Evolutie van de zuivelproductie in België voor verschillende productgroepen (in 1000 l of ton) - BCZ

	1990	2000	2005	2009	2010	Vershil 10/09 (%)
Consumptiemelk (1000 l)	865.337	768.016	724.241	771.661	778.753	0,9
Verse zuivelproducten (1000 l)	-	397.746	508.196	523.470	530.598	1,4
Boter(ton)	-	140.706	154.852	77.042	75.043	-2,6
Melkpoeder (ton)	124.964	157.722	163.922	144.417	147.246	2,0
Kaas (ton)	105.816	114.097	108.142	104.962	70.517	-32,8
Kaas exclusief smelkkaas (ton)	63.019	58.690	58.849	68.300	70.517	3,2
Room en melkijis	111.732	98.811	108.631	89.394	84.994	-4,9

Tabel 2 Globaal zakencijfer van de Belgische zuivelindustrie - BCZ

Miljoen euro	2008	2009	2010	Vershil 10/09 (%)
Omzet	4.378	3.891	4.190	7,7%
Investeringen	75,7	95,2	89,5	-6,0%
Tewerkstelling	5.582	5.540	5.723	3,3%
Import	2.386	2.053	2.437	18,7%
Export	2.338	2.047	2.565	25,4%
Saldo	-49	-7	129	-1994,1%

dan niet ingedikt, als bulk uitgevoerd. Dit is een grove benadering, maar de statistieken laten een meer diepgaande analyse niet toe”, vervolgt Debergh zijn verhaal. In

tabel 1 wordt de evolutie van de Belgische zuivelverwerking voor de verschillende producten uitgesplitst.

Positieve handelsbalans

De omzet van de zuivelindustrie in ons land is met 8% toegenomen tot 4,2 miljard euro (tabel 2). Allicht komen we in 2011 nog wat dichterbij de recordomzet van 4,5 miljard euro in 2007. De globale voedingsindustrie kende in 2010 een stagnerende omzet waardoor het aandeel van de zuivelindustrie toeneemt tot bijna 11%. Na een toename van de investeringen in 2009 met meer dan 25% zien we een kleine terugval met 6%. Met bijna 90 miljoen euro blijft het investeringsniveau op een hoog peil. “Het is meteen de concrete vertaling van het geloof van de zuivelindustrie in de toekomst van de zuivelsector in ons land. Ook hier presteren we beter dan de totale voedingsindus- trie, die haar investeringen met 13% ziet teruglopen. In de komende jaren zullen bijkomende investeringen nodig zijn om de extra melkproductie te kunnen verwer- ken. Met een saldo van 129 miljoen euro was de handelsbalans voor zuivelproduc- ten in 2010 opnieuw positief. “Voor het eerst in meer dan 20 jaar wordt door ons land weer meer zuivel uitgevoerd dan ingevoerd. Sedert 2006 is het negatief uitvoersaldo stelselmatig gedaald en in 2010 bereikten we het keerpunt. Voor de komende jaren kunnen wij vooruitzien naar een verdere stijging van het uitvoer- overschot. Wanneer de Belgische zuivel- sector de ruimte krijgt, zal zij haar steen- tje bijdragen aan de handelsbalans van ons land”, concludeert Debergh met over- tuiging. Toch wil hij realistisch blijven.

“Onze opbrengsten komen uit de markt. Die zal ook in de toekomst volatiel blijven en zijn grenzen kennen. Als iedereen bij zijn individuele beslissingen vertrekt van

realistische en beredeneerde uitgangspunten, als alle actoren rekening houden met milieu, landschap, dierengezondheid en dierenwelzijn, dan is de kans groot dat de groei duurzaam is. Duurzame groei, daar hebben we allen belang bij.”

Bouwen op duurzaamheid

Duurzaamheid staat hoog op de maatschappelijke agenda. Actiegroepen allereerste, ngo's, maar ook breed gedragen maatschappelijke organisaties roepen op om zorgzaam om te gaan met onze planeet. “Ook onze klanten stellen ons steeds meer vragen. Vaak willen zij zich profileren door een duurzaamheidskleedje aan te trekken dat net iets anders kleurt dan dat van de concurrenten. Als leverancier bij veel klanten is het niet makkelijk om op de uiteenlopende duurzaamheidseisen te antwoorden. Vaak wil men voor duurzaamheid niet extra betalen, maar wordt het een voorwaarde voor toegang tot de markt. bcz betreurt dat de distributie niet wil ingaan op de vraag van de voedingsindustrie en de landbouworganisaties om binnen het ketenoverleg de duurzaamheidswensen te uniformiseren. Vijf verschillende wijzen van aanpak voor 5 verschillende grootwarenhuizen veroorzaakt onnodige inspanningen en kosten en getuigt inderdaad niet echt van een duurzame insteek. Wij hopen dat het initiatief van de voorzitter van het ketenoverleg kan leiden naar een concept voor de aanpak van duurzaamheid waarbij kostenbeheersing een belangrijke rol speelt”, bepleit bcz-voorzitter *Patric Buggenhout*. Bovendien heeft de zuivelsector op internationaal vlak reeds heel wat gepresteerd op het domein van de duurzaamheid. “Inmiddels werden in eigen land ook een aantal initiatieven ontwikkeld. bcz houdt jaarlijks een duurzaamheidsenquête met betrekking tot de melkophaling. De verwerkende zuivelindustrie van haar kant is vervat in de activiteiten van Fevia, dat dit najaar een duurzaamheidsrapport zal publiceren. Onze eigen duurzaamheidsenquête levert alvast een aantal interessante resultaten op. Voorzitter Buggenhout citeerde enkele cijfers: “Het volume opgehaalde melk steeg met 11%, terwijl het aantal rmo's met 20% afnam. De hoeveelheid melk die per jaar per vrachtwagen opgehaald wordt, is met 35% gestegen. Het aantal afgelegde kilometers per 1000 l melk daalde met 12%, terwijl het brandstofverbruik per 1000 l opgehaalde melk met 9% gedaald is.” Verder is er sinds begin dit jaar een werkgroep duurzaamheid aan de slag, met experts van het Agrofront en van bcz. Hierin wordt eerst een inventaris gemaakt van de realisaties gedurende de voorbije jaren op het niveau van de melkproductie. De toegenomen productiviteit, energiebesparende maatregelen en de vermindering van de input van soja zijn

slechts enkele maatregelen die bijdragen tot een meer duurzame melkproductie. De cijfers worden momenteel verzameld. Meten is weten. Daarna zal onderzocht worden welke goede praktijken men kan aanbevelen om tot verdere verbeteringen te leiden. Het feit dat de markt, de consument, niet of nauwelijks extra wil betalen voor meer duurzaamheid maakt vooruitgang op het niveau van de melkproductie er niet gemakkelijker op. Ook het ILVO-project met de gasuitwisselingskamers (zie *Landbouw&Techniek* 10 van 20 mei) is interessant om een betrouwbaar beeld te krijgen van de uitstoot in lokale omstandigheden.

Vragen bij Europese voorstellen

Tijdens de jaarvergadering waren er heel wat kritische geluiden te horen bij de Europese voorstellen voor de organisatie van de zuivelmarkt na 2015. bcz-voorzitter Buggenhout was scherp in zijn analyse: “De voorstellen hebben de bedoeling meer macht te geven aan de melkleveranciers door gezamenlijk over prijzen te kunnen onderhandelen. Het zuivelpakket creëert

evenwel geen extra waarde in de keten: de prijzen aan de eindgebruikers, de consument of verwerkende industrie, nationaal of internationaal, zullen door het zuivelpakket niet toenemen. De politici aanvaarden nog steeds niet dat duurzaamheid betekent dat er een correcte (lees: hogere prijs) voor voeding zal moeten betaald worden. De zuivelindustrie komt door het zuivelpakket tussen hamer en aambeeld te zitten. Enerzijds willen de politici dat de prijzen aan de consument laag blijven en aldus geen extra inflatie creëren, anderzijds wil men dat de boer een hogere prijs ontvangt. Dit is geen oplossing. De waarde die in de keten gecreëerd wordt moet omhoog: de taart moet groter worden. Inmiddels moeten we vaststellen dat de besprekingen in het Europees Parlement niet opschieten en eerder de verkeerde kant opgaan. Het verplicht maken van contracten, het liefst nog met een vaste melkprijs gebaseerd op de gemiddelde kostprijs, is geïnspireerd op het Canadees model. Dit model is in strijd met de wto en leidt voor de boer niet alleen tot een hogere prijs, maar bovendien tot forse

FOTO: TWAAN WIJERMANS

stijging van de kosten met betrekking tot het recht om te mogen produceren. Per saldo wordt de boer er niet beter van. Waar de Commissie de producentenorganisaties wilde stimuleren, vergeten een aantal parlementairen dat een coöperatie een producentenorganisatie bij uitstek is die inmiddels al haar waarde bewezen heeft. Als men daarnaast nog een private zuivelindustrie wenst die extra kapitaal aanbrengt van buiten de melkveehouderij en investeert in verwerkingscapaciteit en in het verwerven van markten, dan moet men niet overdrijven door de concurrentieregels in 1 schakel van de keten volledig buiten spel te plaatsen, terwijl in de verdere schakels de machtsverhoudingen gelijk blijven. Heel wat amendementen van Europarlementariërs getuigen van weinig inzicht in de zuivelsector en kunnen potentieel meer schade aanbrengen dan problemen oplossen”, aldus voorzitter Buggenhout.

Belgische zuiveloverleg op schema

Het interprofessioneel overleg tussen de landbouworganisaties van het Agrofront

en BCZ om te anticiperen op het wegvallen van de quota hebben ook in de voorbije 12 maanden resultaat opgeleverd. De gedragscode die een kader creëert voor het afsluiten van contracten en die eind 2009 werd ondertekend, is inmiddels uitgebreid met een clausule waarmee moet voorkomen worden dat het recht om melk te leveren aan een koper ook een financiële waarde krijgt die via verkoop zou gevaloriseerd kunnen worden. Deze clausule kwam er op vraag van de landbouworganisaties. BCZ heeft er graag aan meegewerkt, stelt voorzitter Buggenhout. “Wij hebben er geen belang bij dat melkveehouders met nieuwe kosten opgezadeld worden nog voor de oude (de quota) verdwenen zijn.” In maart 2011 bereikten de melkveehouders en de zuivelindustrie in Frankrijk een akkoord over een ‘Gids met Goede praktijken’ voor het opstellen van contracten. Dit is ruim 1 jaar na de Belgische Gedragscode en er was – als gevolg van een nieuw Frans decreet op 1 april – amper tijd om aan al hun melkleveraars een contract voor te leggen. Inmiddels heeft het Franse voorbeeld aangetoond

dat een wettelijke verplichting tot invoering van contracten niet werkt. Contracten moeten vrij onderhandeld en ingevoerd kunnen worden op het ogenblik dat zowel melkleveraars als de zuivelindustrie er een behoefte aan hebben. Dit kan verschillen van zuivelfabriek tot zuivelfabriek en uiteraard ook van de leveraars in kwestie. In de Franse goede praktijken is ook het systeem van gedifferentieerde prijzen opgenomen, de zogenaamde A- en B-prijs voor verschillende volumes melk. Princi- pieel is BCZ tegenstander van dergelijke gedifferentieerde prijzen. Het betreft een kunstmatige opdeling van de markt, het is ingewikkeld en het kan leiden tot deloyale concurrentie. Evenwel kan dit principe in bepaalde concrete gevallen, waar een duidelijke afzetmarkt vastligt en waar dit ook perspectief kan bieden aan melkleveraars met groeiplannen, een oplossing bieden. Dit werd neergelegd op het interprofessioneel overleg en aan de landbouworganisaties is gevraagd om hun standpunt hierover te bepalen. ■

Toenemende specialisatie melkveebedrijven

Ook in 2010 kon aan de daling van het aantal melkleveraars geen halt toegeroepen worden. Het voorbije jaar is het aantal melkleveraars met 4,3% afgenomen. Dat is beduidend lager dan de gemiddelde jaarlijkse afvloei van 6% in de 5 voorgaande jaren. Eind 2010 telde ons land 9.532 melkleveraars. De gemiddelde melklevering in ons land is in 2010 met ruim 8% gestegen, namelijk tot 337.000 l (tabel 3). Op 4 jaar tijd is de gemiddelde melkleveraar in ons land met 36% gegroeid. In 2006 bedroeg

de gemiddelde melklevering slechts 247.000 l. In de Europese ranking, exclusief de 12 nieuwe lidstaten, behoudt ons land de zevende plaats (tabel 4). De Denen voeren deze lijst aan met een gemiddelde levering van 1,1 miljoen l. De Britten, met 837.000 l, komen op de tweede plaats. Daarna volgt Nederland met 585.000 l. Ons land komt na Duitsland en voor Frankrijk. De melkveehouderij kent een spectaculaire toename van de productiviteit. Waar de melkleveringen de voorbije 4 jaar

met 10% stegen, daalde het aantal melkveebedrijven met bijna 20%. Dit resulteert zoals reeds gezegd in een toename van de melkleveringen per bedrijf met 36%.

Noodzaak Europese ondersteuning

De productiviteitsstijging op zich is geen nieuw gegeven in de landbouw. Sedert decennia is er een stelselmatige daling van het aantal bedrijven. Op de Europese zuivelmarkt, die een mature markt is met een kleine groei van de vraag, leidt dit tot druk op de prijzen. In dergelijke omstandigheden zal de prijs die het evenwicht tussen vraag en aanbod moet bepalen niet in staat zijn om tevens voldoende inkomens te bezorgen aan de melkveeouders. Vandaar de beslissing van Europa om aanvullende inkomenspremies uit te betalen. Deze economische wetmatigheid mag niet uit het oog verloren worden wanneer het Europees gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) na 2013 wordt vastgelegd. De zuivelindustrie steunt dan ook de landbouworganisaties in hun pleidooi om een voldoende hoge inkomensondersteuning te behouden. Gelukkig zien wij in Europa dat, nu de quota stilaan verdampen, het specialisatieprincipe terug kan spelen. In Zuid- en vooral Oost-Europa daalt de melkproductie, waardoor de toename in de regio's die bij uitstek geschikt zijn voor de melkproductie, in het Europees geheel getemperd wordt. ■

Tabel 3 Evolutie van de gemiddelde leveringsgrootte op Belgische melkveebedrijven - BCZ

	Liter	%	Index
2006	247.081		100
2007	270.176	9,3	
2008	281.579	4,2	
2009	310.951	10,2	126
2010	337.226	8,4	136

Tabel 4 Europese ranking van de gemiddelde leveringen per melkveehouder - BCZ

EU-15 (1000 l)	Campagne 08/09	Campagne 09/10	Vershil 09/10 tov 08/09 (%)
Denemarken	1.017	1.103	8,5
Verenigd Koninkrijk	804	837	4,0
Nederland	566	585	3,5
Zweden	438	454	3,7
Luxemburg	306	325	6,0
Duitsland	295	312	5,6
België	282	303	7,6
Italië	269	282	4,7
Frankrijk	267	278	4,1
Spanje	248	260	5,0